

VÝZNAMNÉ GEOLOGICKÉ LOKALITY ČR –
JEJICH OCHRANA, SPRÁVA A PREZENTACE ČESKOU GEOLOGICKOU SLUŽBOU

M. Lorencová

Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1, lorencova@cgu.cz

Ochrana geologického dědictví je v České republice zajištěna zákonem. Nejdůležitějším právním podkladem pro ochranu významných geologických lokalit je zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Předmětem tohoto zákona je ochrana živé i neživé přírody formou obecné nebo zvláštní ochrany.

V rámci **obecné ochrany** jsou chráněny jeskyně a paleontologické nálezy, ochranou významných krajinných prvků (VKP) jsou obecně míněna také rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy. Významným krajinným prvkem mohou dále být naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy, které zaregistruje jako VKP orgán ochrany přírody. Pod **zvláštní ochranou** jsou zahrnuty vyhlášené druhy nerostů (vzácné nebo vědecky či kulturně hodnotné), jejichž seznam a bližší ochranné podmínky stanoví MŽP. Ostatní významné geologické lokality jsou ve většině případů chráněny jako součást některé kategorie zvláště chráněného území (ZCHÚ). Jsou to velkoplošná ZCHÚ – národní park (NP), chráněná krajinná oblast (CHKO) a maloplošná ZCHÚ (MCHÚ) – národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památka (NPP) a přírodní památka (PP). Národní kategorie jsou významné a jedinečné v národním nebo mezinárodním měřítku, ostatní kategorie jsou typické nebo významné pro příslušnou geografickou oblast. Všechna ZCHÚ jsou Ministerstvem ŽP prostřednictvím Agentury ochrany přírody krajiny (AOPK) registrována v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP). Jejich vyhlášením, správou a vydáváním rozhodnutí a výjimek jsou pověřeny jednotlivé orgány ochrany přírody v závislosti na typu kategorie a regionálním umístění. Jsou to obecní i pověřené obecní úřady, magistráty statutárních měst, úřady městských částí Prahy, obce s rozšířenou působností, krajské úřady, správy NP a CHKO, vojenské újezdy a MŽP.

ČGS se podílí na popularizaci geologického dědictví celou řadou svých činností. Jedná se zejména o širokou působnost vydavatelství a zpřístupnění geologických informací na webovém portálu www.geology.cz. Jeho součástí jsou také aplikace umožňující nahlédnout do databáze „Významné geologické lokality ČR“. Databáze obsahuje lokality chráněné, k ochraně navržené a řadu dalších vědecky hodnotných, esteticky nebo jinak zajímavých či unikátních lokalit rázu převážně geologického, mineralogického nebo paleontologického. V současnosti jde o 2272 záznamů, každý záznam zahrnuje charakteristiku území, geologický popis, stupeň a důvod ochrany, střety zájmů, vztahující se literaturu atd. Lokality jsou znázorněny na mapě v měřítku 1:50 000, většina lokalit je dokumentována fotografiemi. Průběžně probíhá doplňování a aktualizace záznamů.

K získání informací o lokalitách slouží na portále dvě aplikace. Tzv. **databázová aplikace** umožňuje vyhledávat dle řady kritérií – např. okres, číslo mapy, příslušnost ke geologické jednotce atd. Výsledkem jsou jednotlivé záznamové listy s podrobnými informacemi. **Aplikace v prostředí GIS** na Mapovém serveru zobrazuje mapu ČR na níž se dá jednoduchým způsobem přiblížit zájmové území a získat přehled o všech sousedních lokalitách, prostřednictvím jednoho kliknutí na vybranou lokalitu se zobrazí shodný záznamový list s podrobnými informacemi. Výhodou tohoto přístupu je možnost znázornění několika vrstev příbuzných svých tématem na jedné mapě ve vybraném měřítku. Pro vyhledání lokality v terénu se dají s výhodou využít barevné topografické mapy 1:50 000 nebo letecké snímky. Obsah geologických informací o významných geologických lokalitách, jejich struktura a vzájemné provázání s dalšími databázemi ČGS jsou snadno přístupné široké veřejnosti zajímající se o geologii. Mohou sloužit jako výchozí základ pro mnohé geology, jsou vhodné k využití ve školství, místními úřady a orgány ochrany přírody (např. pro tvorbu naučných stezek), pracovníky muzeí atd. Jako jeden z možných způsobů popularizace geologie tak Česká geologická služba napomáhá chránit geologické dědictví pro budoucí generace.